

ФОРМИ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

В сучасних умовах одним із найбільш актуальних питань сучасного міжнародного права є питання відповідальності суб'єктів міжнародного права. В зв'язку з цим особливо важливим є комплексне дослідження форм матеріальної відповідальності держав у міжнародному праві.

Спочатку слід зазначити, що міжнародна відповідальність реалізується на основі матеріальної та політичної (нематеріальної) відповідальності.

Отже, сьогодні згідно Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння» [1] глави 2 статті 37, матеріальна відповідальність виражається у формі реституцій, репарацій та компенсація.

Реституція - це, перш за все, компенсація злочинцем матеріальної шкоди в натурі (повернення незаконно вилученого майна, предметів мистецтва, транспортних засобів тощо). Видом реституції є заміщення - заміна незаконно деградованого або пошкодженого майна з подібною цінністю та метою.

Так, наприклад, під час окупації Одеси румунськими військами унікальні речі вивезли з Одеського оперного театру (головна люстра), Воронцовського палацу (двері з червоного дерева) тощо до королівських палаців Румунії. Все було повернуто законному власнику, щоб здійснити реституцію. Водночас у мирних договорах з переможеними було встановлено, що у разі неможливості повернення в природі предметів, що мають художню, історичну чи археологічну цінність, їх можна замінити предметами того ж виду або приблизно еквівалент [2, с. 154].

У свою чергу, ми зазначаємо, що репарації - це повернення матеріальної шкоди в грошах, товарах, послугах. Тобто фактично згладжування застосовується тоді, коли відновлення попереднього стану у вигляді ресторану неможливе і призначене для відшкодування шкоди.

Розрізняють прості та надзвичайні репарації. Просте згладжування полягає у відшкодуванні збитків державі за матеріальну шкоду шляхом виплати грошових сум, постачання товарів, надання послуг, еквівалентних сумі, що підлягає відшкодуванню потерпілим особам. Окремо зазначено, надзвичайні репарації тобто особливі обтяження, що виражаються в тимчасовому обмеженні повноважень держав, які вчинили міжнародні злочини щодо розпорядження своїми матеріальними ресурсами. Їх мета - не лише забезпечити максимально можливу матеріальну шкоду, заподіяну потерпілим, але й виключити фактори, що сприяють здійсненню міжнародного злочину. Відповідно, вони можуть обмежити незалежність держави-правопорушника у виборі джерел відшкодування шкоди [3, с. 189]. Окремою формою є «компенсація». Вона передбачає грошові виплати потерпілим фізичним та юридичним особам. Держава-правопорушник, зобов'язана здійснити компенсацію, самостійно шукає та визначає джерела коштів для виплати матеріальної компенсації потерпілим.

Компенсація – це, відшкодування збитків, завданих таким діянням, наскільки така шкода не відшкодовується реституцією. Компенсація охоплює в фінансовому вираженні число шкоди, включаючи упущену вигоду, наскільки вона встановлена. Слід зазначити що компенсація є самої розповсюджені формою відшкодування у міжнародному праві.

Отже, ми дійшли до висновку, що матеріальна відповідальність знаходить своє вираження у формі реституцій, репарацій та компенсації. Відповідно до міжнародного права компенсація матеріальної шкоди відбувається в грошах, товарах, послугах. Вважаємо, що це вичерпний перелік форм матеріальної відповідальності держав у міжнародному праві.

Джерела:

1. Резолюція ГА ООН «Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння» 2001 р. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Chkup_2013_2_87.pdf.
2. Цивиренко Г. П. Фактичні підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. С. 152–157.
3. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. 2-е вид., змін.

та допов. К. : КНТ, 2010. 344 с.

4. Тимченко Л. А. Международное право: основные отрасли, институты, нормы. Ирпень : Нац. акад. ГНС, 2004. - 281 с.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Форманюк В. В.